

ข่าวสิ่งแวดล้อม ประจำวันที่ **วันที่ 10 มกราคม 2561**

หนังสือพิมพ์ **กรุงเทพธุรกิจ** ปีที่ **31** ฉบับที่ **10705** หน้า **8**

งานวิจัยชาวบ้านดำเนินสะดวกฯ นำเกษตรอินทรีย์แก้ปัญหาหน้าเสีย

กรุงเทพธุรกิจ
บอกความพิเศษ
พัฒนารุ่งگانต์วิวัฒน์
นักวิจัยชาวบ้าน

“น้ำ” ไม่ใช่สิ่งสำคัญต่อชีวิตประจำวัน
ของพวกเราเท่านั้นแต่ยังเป็นปัจจัยหลักต่อ
ผลผลิตทางการเกษตรอีกด้วย

เมื่อนึกถึงผลผลิตทางการเกษตร ชุมชน
“คลองดำเนินสะดวก” ถือเป็นอีกหนึ่ง
แหล่งผลิตผลไม้หลากหลายที่สำคัญ
โดยเฉพาะมะพร้าวน้ำหอม มะม่วง กัลย
ชมพู ฝรั่งกิมจู แก้วมังกร องุ่น มะนาว
รวมถึงกล้วยไม้หลายหลากพันธุ์อีกทั้งยังมี
ตลาดน้ำดำเนินสะดวก สถานที่ท่องเที่ยว
อันดับต้นๆเป็นที่รู้จักทั้งคนไทยและ
ชาวต่างชาติ

ที่นี้จึงเปรียบเสมือนเมืองเกษตรที่เป็น
แหล่งผลิตอาหารได้มากกว่า 176,953 ตันต่อปี
แต่กลับพบว่ามีการใช้สารเคมีในการทำ
เกษตรอย่างเข้มข้นเกินขนาดเพื่อให้พืชออก
ผลผลิตได้ตลอดทั้งปี ส่งผลให้เกิดสารพิษ
สะสมทั้งในแหล่งน้ำและดิน เป็นอีกหนึ่ง
สาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะน้ำเน่าเสีย และยังคงเกิด
สารตกค้างในร่างกาย

ประกอบกับการเจริญของเมืองทำให้
ผู้คนหันมาใช้ถนนแทนการสัญจรทางน้ำ

ทำให้คลองขาดการเหลียวแลเกิดปัญหาขยะและวัชพืชขึ้นมากมาย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงสนับสนุนการศึกษา “**โครงการวิจัยการจัดการสวนเกษตรเพื่อความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการน้ำเสียคลองดำเนินสะดวกในพื้นที่โซนที่ 1**” งานวิจัยที่ครอบคลุมพื้นที่ 5 ตำบลประกอบด้วย ต.หัวโพ, ต.โพหัก, ต.ดอนคลัง, ต.บัวงาม, ต.ประสาธสิทธิ์ อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี โดยมอบหมายให้ผมสวมบทบาทเป็นนักวิจัยจากความเป็นคนในพื้นที่ เพื่อศึกษาเรื่องดังกล่าว กระทั่งค้นพบข้อมูล วงจรการทำเกษตรในรอบ 1 ปีว่า ในแต่ละการผลิตพืชแต่ละชนิดมีการใช้ทรัพยากรอะไรบ้างและใช้ในปริมาณเท่าไร

ผลผลิตทางการเกษตรของคลองดำเนินสะดวกส่วนใหญ่มาจากการใช้สารเคมีมากเกินขนาด เช่น มะม่วง มีต้นทุนการใช้เคมีในการผลิตถึง 57% ขณะที่ต้นทุนการใช้เคมีในการผลิตมะนาวสูงถึง 77% ส่งผล

ให้เกิดสารพิษตกค้างในแหล่งน้ำ เนื่องจากที่ผ่านมากษัตริย์ไม่ตระหนักถึงปัญหาเรื่องน้ำเสียที่เกิดจากสวนของตนเอง

“การศึกษาในครั้งนี้ต้องการปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้กับชุมชนเห็นถึงผลกระทบจากการใช้สารเคมีและให้เกิดการตื่นตัวในเรื่องการอนุรักษ์แหล่งน้ำไม่ให้เกิดภาวะน้ำเน่าเสีย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการใช้ในภาคการเกษตร”

นอกจากนี้ เกษตรกรยังประสบปัญหาเรื่องของภาวะน้ำแห้งคลองทำให้เกิดปัญหาไม่มีน้ำหล่อเลี้ยงแปลงเกษตรส่งผลให้พืชมีผลผลิตน้อยและหลายต้นยืนต้นตาย รวมทั้งยังประสบภาวะน้ำทะเลหนุน ปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ จึงเกิดแนวคิดการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อลดการใช้สารเคมีในชุมชนลง

ผลงานวิจัยได้เสนอแนวคิดในการทำเกษตรอินทรีย์ ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเชื่อว่าจะเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาหน้าเสียและลดสารพิษสะสมใน

คลองดำเนินสะดวก รวมถึงช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมเล็กๆ ให้กับแหล่งน้ำของชุมชนได้

แต่ต้องยอมรับว่าการให้เกษตรกรเลิกใช้สารเคมีและหันมาทำเกษตรอินทรีย์ทั้งหมดอาจเป็นไปได้ยาก เพราะถือเป็นเรื่องใหม่ของการทำการเกษตรของชุมชนคลองดำเนินสะดวก แต่อย่างน้อยก็เพื่อให้ชาวชุมชนรู้จักเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์และนำแนวคิดนี้ไปต่อยอดหรือไปปลูกพืชผักสวนครัวเล็กๆ เอาไว้ทานกันเองในครัวเรือน

การปฏิบัติตามแนวคิดดังกล่าว จึงเกิดเป็นแรงบันดาลใจให้จัดทำ **ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง วัดบัวงามอารามหลวง** โดยใช้พื้นที่ของวัดบัวงามอารามหลวง จำนวน 60 ไร่ มาพัฒนาเป็นสวนเกษตรอินทรีย์ต้นแบบแห่งแรกของชุมชนคลองดำเนินสะดวก เพื่อให้เป็นพื้นที่เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ของชุมชน จากเดิมที่ชาวบ้านไม่เคยรู้จักการทำเกษตรอินทรีย์มาก่อน สามารถเข้ามาเรียนรู้วิธีการปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ โดยมีการ

แบ่งพื้นที่ให้ชาวบ้านที่สนใจเข้ามาทดลองปลูกพืชแบบไม่ใช้สารเคมีภายในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ และนำวิธีไปทำเองได้ที่บ้านต่อไป

“การจะเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ชาวบ้านคุ้นเคย หรือเลิกใช้เคมีที่นั่นเป็นไปได้ยาก ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร เราต้องให้ความรู้สร้างความเข้าใจให้กับชุมชนก่อน โดยเริ่มจากการลงมือทำให้เห็นสนับสนุนให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมและทดลองทำ”

ในช่วงแรกๆ ก็ถูกต่อต้าน แต่หลังจากทำมา 1 ปี ปัจจุบันเริ่มมีคนในชุมชนรู้จักการทำเกษตรอินทรีย์บ้างแล้ว มีหน่วยงานในพื้นที่ให้ความสนใจเข้ามาเยี่ยมชม มีโรงเรียนในพื้นที่และสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จ.ราชบุรี นำนักเรียนและเยาวชนเข้ามาเรียนรู้วิธีการทำนาเข้ามาร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้ และการทำสวนอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดกิจกรรมนาโยน การลงแขกเกี่ยวข้าว

การนำเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจเกษตรอินทรีย์ และยังช่วยเชื่อมโยงผู้ปกครองที่เป็นเกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง จะเห็นว่าสิ่งที่ดำเนินการมาจนวันนี้ก็เพื่อต้องการสื่อให้ชุมชนได้เข้าใจว่าเพียงแค่ว่าการได้บริโภคข้าวอินทรีย์นอกจากเพื่อสุขภาพที่ดีแล้ว ส่วนหนึ่ง ยังช่วยรักษาคุณภาพของคลองดำเนินสะดวกได้อีกด้วย”

สำหรับศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงวัดบ่วงงามอารามหลวง ตำบลบ่วงงามเกษตรอินทรีย์ของชุมชนคลองดำเนินสะดวกแห่งนี้ นอกจากทดลองปลูกพืชไร่นาสวนผสม อาทิ มะพร้าว กล้วย พืชผักสวนครัว การทำนาปลูกข้าว เลี้ยงไก่ และเลี้ยงปลาแล้ว ยังมีการขุดบ่อเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในยามหน้าแล้งจำนวน 3 บ่อ เป็นบ่อพัก 2 บ่อ บ่อที่ 3 เป็นน้ำที่ผ่านการบำบัดที่สามารถนำไปใช้ในแปลงเกษตรอินทรีย์ถือเป็นแห่งแรกของชุมชนที่มีรูปแบบการทำระบบการจัดการน้ำที่แตกต่างจากพื้นที่สวนของเกษตรกรที่นิยมยกร่องสวนแต่มักประสบปัญหาภาวะน้ำแห้งคลองและน้ำทะเลหนุนอยู่บ่อยครั้ง

แนวคิดการขุดบ่อน้ำดังกล่าว เพื่อเป็นต้นแบบให้กับชาวสวนและคนทั่วไปที่ต้องการทำการเกษตรได้เห็นว่าในแปลงเกษตรจะต้องมีการเก็บน้ำไว้ในพื้นที่ส่วนหนึ่งไม่ใช่รอแต่น้ำสาธารณะ นอกจากนี้ทางศูนย์เรียนรู้ยังเตรียมพัฒนาพื้นที่ปลูกป่าชุมชนเพิ่มอีก 4-5 ไร่

ผู้สนใจสามารถเข้าเยี่ยมชมศึกษาดูงานหรือร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ ได้ที่ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงวัดบ่วงงามอารามหลวง ตั้งอยู่ ต.บ่วงงาม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี